05.02.26р. 31гр. укр. мова

Доброго дня! Тема уроку. Розділові знаки у простих реченнях, ускладнених відокремленими обставинами

Увага! Виконані завдання надсилати за електронною адресою: moshev2020@icloud.com

ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

Теорія:

Відокремлені обставини, виражені дієприслівником, дієприслівниковим зворотом, іменником у непрямих відмінках, прислівниками, виділяються комами.

Обставини відокремлюють

Якщо виражені **дієприслівниковим зворотом** (незалежно від позиції в реченні)	• *Надвечір, **добре притомившись**, качиний виводок повернувся до рідного острівця (А. Шиян).*
Якщо виражені **одиничним дієприслівником** (як перед присудком, так і після нього)	• ***Домовившись**, ми потисли один одному руки. Хлопці розійшлися, **погомонівши**.*

За бажанням автора відокремлюють **обставини**, уведені за допомогою прийменників попри, залежно від, відповідно до, згідно з, з огляду на, унаслідок, подібно до, на відміну від, за відсутності, за браком.

Приклад:
Попри попередження керівника групи, кілька дітей спустилося до ріки. Залежно від позиції в реченні поширене означення виділяють або не виділяють комами.

Обставини не відокремлюють

Якщо виражені **дієприслівниковим зворотом фразеологічного типу**	• *Він говорив **не переводячи духу**.*
Якщо виражені **одиничним дієприслівником** зі значенням **способу дії**	• *Сашко сидить **насупившись**.*
Якщо однорідні обставини поєднуються неповторюваним сполучником **і**.	• *Бійці боролися мужньо і **не шкодуючи свого життя**.*
Якщо обставина виражена **дієприслівниковим зворотом**, на початку якого стоять підсилювальні частки **і, й, лише, тільки**	• Вийду гуляти **тільки виконавши домашнє завдання**.
Якщо обставини **різні за значенням**	• **Учора над містом** пройшла гроза.

ПРАКТИЧНА ЧАСТИНА

1. Орфографічно-пунктуаційний практикум.

Переписати, розставляючи пропущені розділові знаки та літери, знімаючи риску. З'ясувати, чим ускладнені речення. Підкреслити їх.

І хліб і першу радість і сльозу ми все по/бра..ьки по/рівну поділим (*М. Рильський*). Все здавалось пр…красним і простим вітер хвилі і со..нце над ними (*І. Савич*). Речі прості і чисті люблю я потиск руки мозолястої сині світанки над водами шум у лісі з..лений і шум золотий спів солов..їний і пісню людську (*М. Рильський*). Любіть травинку і тваринку і сонце завтрашнього дня в..чірню в поп..лі жаринку шляхетну іноходь коня (*Л. Костенко*). У щастя людс..кого два рівних є крила троянди й виноград красиве і корисне (*М. Риль-ський*).

2. Пунктуаційний практикум.

Записати речення. Дослідити, чим вони ускладнені. Розставити пропущені розділові знаки.

1. Акації стояли в цвіту заквітчані безліччю білих китиць (*І. Нечуй -Левицький*).

2. А я не знаю нічого ніжного окрім берези (*Леся Українки*).

3. Крім акацій тут ще кілька тополь росте дикий виноград по верандах в'ється (*О. Гончар*)

4. Соснові шишки великі і порожні котилися під ноги або дивилися із трави десятками очей на схилені голови синіх дзвіночків (*М. Коцюбинський*).

5. Край самої дороги запідпадьомкав перепел потім чогось злякався і втікаючи заш..лестів житами (*М. Стельмах*).

6. Де/не/де біліє деревій жовтіє безсмертник пахнуть сохнучи від спеки васильки (*О. Гончар*).

Списати, розставляючи розділові знаки та пропущені літери. Підкреслити відокремлені обставини.

1. Кармелюк пох...лив голову спершись л...ктями на коліна (*В. Кучер*). 2. Я пройшов пр...морськими стежками з пів/тисячі кілометрів не перест...ючи захоплюватися бач...ним навколо (*О.Довженко*). 3. Виблискувала в лузі річка і звиваючись губилася в зелених шатах набережного гаю (*А.Шиян*). 4. Не вечеряючи ліг (Македон) на д...вані.. (*А.Шиян)*. 5. Любив їдучи на возі з лугу д...витися лежачи на зоряне небо (*О.Довженко*). 6. Яків п...ресилюючи біл... прикладає руку до облич...я і не знає чи то сл...ози чи роса тр...мтить на його щ...ках (*М.Стельмах*).

4. Творча робота.

Скласти і записати речення, використовуючи запропоновані слова в ролі уточнюючих обставин: по-нашому, по-козацьки, по-діловому, з великою радістю.

5. Завдання для самоперевірки.

Виконати тестові завдання.

1. У якому реченні є відокремлений додаток?

А Я хочу встати вранці, на зорі (*Л. Костенко*).

Б За винятком баби Оришки, малий Чіпка нікого не любив (*Панас Мирний*).

В Людина високогуманна, щира й добра, сам непоганий художник, Сошенко з величезним довір'ям і піклуванням ставився до Шевченка (*Ю. Федькович*).

Г Андрій, Данилів син, звичайним став шевцем (*М. Рильський*).

2.У якому реченні є відокремлені означення?
А Хата хоч маленька, та чепурна, біла.

Б За хворостяними тинами, у веснянкуватих вишняках, то сумують, то веселіють біленькі й блакитняві хати (*М. Стельмах*).

В Дівчина була невелика на зріст, але рівна, гнучка, довгобраза, повновида (*Іван Нечуй-Левицький*).

Г Тихі конвалії, ніжні і білі, вже не розплющать срібних повік (*Г. Гордасевич*).

3. У якому реченні є відокремлена обставина?

А Довге життя випало Дорошенчисі, або Чабанисі, як частіше називають її

(*О. Гончар*).

Б Куди ж душа між буднями кочує, марнуючи відпущений їй час?
(*О. Пахльовськ*а).

В Осіннє небо дивиться на Львів — шляхетних мурів профіль старовинний

(*О. Пахльовська*).

Г А на Катерину, на дитя своє єдине, тільки поглядає (*Т. Шевченко*).

4. У якому реченні є уточнювальний член речення?

А Та, може, світ тому я полюбив, що Україна є у цьому світі (*П. Скунць*).

Б Потім думка шугнула в Україну, в тихий зелений куточок над сріблястою Сулою (*В.Малик*).

В Ніщо людське не чуже мені: смагляві дні і ночі чорноброві, і сон гаїв, і гук новобудови, і перший промінь у твоїм вікні (*Б. Олійник*).

Г Маленька червона стежка заблищала десь далеко на морі під самим місяцем (*Іван Нечуй-Левицький*).

5. Яке речення ускладнене вставними словами?

А Видно місто, далі поле у моєму вікні (*М. Рильський*).

Б Диво дивнеє на світі з тим серцем буває! (*Т. Шевченко*).

В Видно, було вже пізно, бо ніде по хатах не світилося (*Панас Мирний*).

Г Вітру на морі не було, проте клекотав сильний прибій (*Микола Трублаїні*).

6. Вставні слова служать для:

А поширення речень;

Б зв'язку речень у тексті;

В передачі смислових відтінків;

Г заміни прямої мови непрямою.

Домашнє завдання

1. Повторити правила пунктуації у простому реченні.

2. Проаналізувати уривок тексту з літератури, у якому є відокремлені члени речення (М. Коцюбинського, Б. Грінченка та ін.).